

osončenih mejicah in potokih smo večkrat opazili pegastega lesketnika *Somatochlora flavomaculata*, še pogostejša pa je bila prav tako ogrožena višnjeva deva *Aeshna affinis*. Med ploščci smo pogrešali le kakšno zanimivejšo vrsto kamenjaka, kar seveda ne velja za najpogostejša progastega kamenjaka *Sympetrum striolatum* in krvavordečega kamenjaka *S. sanguineum*.

Ker je bližina morja od nekdaj privlačila raziskovalce favne in flore – in tukaj odonatologi seveda nismo izjema – je z 49 znanimi vrstami Slovenska Istra dokaj dobro raziskana. Vendar pa se poznavanje ne konča le z zadovoljivim seznamom vrst. Da celo ta ni čisto dokončen, se je nenazadnje izkazalo že nekaj tednov po taboru, a to je že druga zgodba...

(A. ŠALAMUN)

DROBTINICE IN OCVIRKI

Po vzoru slovenskih ornitologov smo v naš društveni bilten uvedli rubriko, ki je namenjena objavi posamičnih favnističnih podatkov, zanimivih opažanj in dogodkov, ki so morda "premajhni" za objavo članka, v terenskih beležnicah in naših glavah pa nanje kaj kmalu pozabimo. Zaželeni so podatki za redke in ogrožene vrste, predvsem iz območij od koder doslej niso bile znane, izjemno zgodnje ali pozno pojavljanje določene vrste, notice o nenavadnem vedenju, skratka karkoli zanimivega iz tega ali onega razloga. Podatki naj bodo čim bolj natančni, zato je nujna navedba datuma, natančne lokalitete in imena popisovalca. **Prispevke prosim pošljite na naslov: Matjaž Bedjanič, Kolodvorska 21b, 2310 Slovenska Bistrica.** Vljudno vabljeni k sodelovanju tudi v prihodnje!

NOVE NAJDBE RUMENEGA KAMENJAKA *SYMPETRUM FLAVEOLUM*, POVODNEGA ŠKRATCA *COENAGRION SCITULUM* IN GRMIŠČNE ZVERCE *LESTES BARBARUS* NA ŠTAJERSKEM

Morda bi bil ustrežnejši naslov notice kar: »Zadrževalnik Medvedce ponovno preseneča«, saj se število zabeleženih vrst kačjih pastirjev na tem velikem vodnem zadrževalniku južno od Pragerskega vztrajno povečuje. V zadnjih letih namreč skoraj ni »Drobtinic in ocvirkov« brez favnističnih zanimivosti iz tega konca Dravskega polja (BEDJANIČ, 2000; 2001; 2002a) in ko smo že mislili, da

osnovnemu seznamu vrst iz LABUS (2000) skoraj ni več kaj dodati, se je v letih 2003 in 2004 število zabeleženih vrst kačjih pastirjev na Medvedcah povečalo še za tri. O najdbi sredozemskega kamenjaka je poročal že BEDJANIČ (2004), medtem ko tokrat dodajamo še opazovanji rumenega kamenjaka *Sympetrum flaveolum* in povodnega skratca *Coenagrion scitulum*.

Brez prevelikih odonatoloških pričakovanj sem se 26-VI-2004 po daljšem času ponovno odpravil k zadrževalniku Medvedce, ki je za ljubitelje narave zanimiv ob vsakem obisku. Ob poslušanju oglašanja številnih močvirskih murnčkov *Pteronemobius heydenii* in fotografiranju kobilic sem po ustaljeni poti prispel do zaraščenih močvirnih travnikov in manjših mlak na južnem robu zadrževalnika. Pisano paleto bivališč tukaj dopolnjujejo lepo strukturirani pasovi mejic ter zaplate visokih steblik, ki nudijo odraslim kačjim pastirjem ustrezno zavetje in lovišče v mladostnem obdobju. Med številnimi sveže preobraženimi krvavordečimi kamenjaki *Sympetrum sanguineum* in progastimi kamenjaki *Sympetrum striolatum* sem z očmi iskal kaj nenavadnega in ob robu mejice kmalu zasledil sveže preobraženo samičko rumenega kamenjaka *Sympetrum flaveolum*. Rumenkaste lise na bazi svetlečih kril so bile vsled mladosti še nekoliko neizrazite, vrstno pripadnost pa so dodatno izdajale črne noge in črna stranska proga po celotni dolžini zadka. Po dolgem zalezovanju in uspelem fotografiranju sem območje pregledal podolgem in počez, kar je bilo nagrajeno še z mladostnim samčkom rumenega kamenjaka. Kljub nemirnemu spreletavanju iz bilke na bilko je tudi mladenič slednjič dovolj dolgo poziral za uspelo fotografijo. Rumeni kamenjak je ena najskrivnostnejših vrst v slovenski odonatni favni. Vseh znanih lokalitet vrste v Sloveniji je le za dober ducat, medtem ko je bil doslej njen razvoj dokazan vsega enkrat (KOTARAC, 1997). Na Dravskem polju smo rumenega kamenjaka pred leti že opazovali ob Turnovih ribnikih v krajinskem parku Rački ribniki – Požeg. Za razliko od ostalih maloštevilnih najdb iz drugih koncev Slovenije v zadnjih letih (BEDJANIČ 2002b; FERLETIČ, 2003a; 2003b; ŠALAMUN, 2000), bi tokratno opazovanje rumenega kamenjaka lahko pomenilo tudi potrditev razvoja vrste na Medvedcah ali v bližnji okolici.

Kljub potešenemu favnističnemu zadovoljstvu, uspelim posnetkom rumenega kamenjaka in izjemni vročini, pa mi nekaj ni dalo miru, tako da sem nadaljeval mučno prebijanje čez gosto šašje in grmovje do južne obale samega zadrževalnika. Navdušenje nad botaničnimi zanimivostmi, med katerimi velja posebej omeniti žabji šejek *Hydrocharis morsus-ranae* in vodno praprot marzilkko *Marsilea quadrifolia*, je skozi soparo hitela kvariti bližajoča nevihta. Vsled raztegnjene kovinske mreže se bliskajočih črnih oblakov nisem preveč veselil, tako da mi je ob naglem preskakovanju zalivčkov ostalo le malo časa za fotografiranje in opazovanje. Medtem ko je veter številnim letajočim bleščečim zmotcem *Enallagma cyathigerum* in travniškim skratcem *Coenagrion puella* že pošteno nagajal, je mreža naenkrat podzavestno lopnila po škrtcu, ki je deloval nekoliko

drugače. Časa za podroben ogled ulova ni bilo in šele ko sem med prvimi dežnimi kapljami prisopihal do avta, mi je postalo jasno, da sem ujel samčka povodnega škratca *Coenagrion scitulum*. Vrsta je v Sloveniji razmeroma redka. Večina lokalitet je znanih iz jugozahodnega in južnega dela države, kjer naseljuje kale, drugod pa jo srečamo le izjemoma. Na Štajerskem smo povodnega škratca doslej posamič opazovali le ob nekaterih večjih ribnikih v okolici Podvincev in Sp. Velovleka pri Ptuj (BEDJANIČ et al., 1999). Na vprašanje, ali živi na Dravskem polju tudi močnejša populacija te vrste, bodo morale odgovoriti raziskave v prihodnjih letih.

Tretja favnistična zanimivost iz štajerskega konca ne izvira iz zadrževalnika Medvedce, ampak iz nekaj kilometrov oddaljene opuščene gramoznice južno od ceste Šikole-Hajdina, 1.7km SV od Šikol (AS 68b3, alt. 240m). Kratek postanek na v preteklosti sicer že večkrat obiskani lokaliteti je bil 16-VII-2004 nagrajen z opazovanjem grmiščne zverce *Lestes barbarus*. Poleg dveh samčkov in treh samičk sem opazoval še sveže preobraženi osebek. Zanimivo je, da sem osamljeno grmiščno zverco na isti lokaliteti zabeležil že pred nekaj leti, vendar sem pojavljanje takrat pripisal naključju oz. klateški naravi vrste. Nova opazovanja dokazujejo, da se grmiščna zverca na Dravskem polju vsaj občasno tudi uspešno razvija. Čeprav se raztreseno pojavlja po vsej Sloveniji je na Štajerskem razmeroma redka – najbližja znana lokaliteta, kjer pa grmiščna zverca že vrsto let ni bila opažena, so Turnovi ribniki v krajinskem parku Rački ribniki – Požeg.

Ob koncu velja dodati, da so nove najdbe zanimive tudi iz naravovarstvenega stališča. Vse tri vrste so vključene v *Pravilnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam* (Ur. l. RS, 82/02), kjer je rumeni kamenjak opredeljen kot redka vrsta (IUCN: R), povodni škratec in grmiščna zverca pa kot ranljivi vrsti (IUCN: V). Rumeni kamenjak je zavarovan tudi z *Uredbo o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah* (Ur. l. RS, 46/04) ter uvrščen na njeno prilogo 1A.

In še to – zadrževalnik Medvedce je prva lokaliteta v državi, kjer smo na enem mestu zabeležili vseh 9 vrst kamenjakov, ki živijo pri nas! Ali je treba o odonatološko-naravovarstvenem potencialu in pomenu tega vodnega zadrževalnika na Dravskem polju sploh še kaj dodati?

LITERATURA:

- BEDJANIČ, M., 2000. Drobtinice in ocvirki: afriški minljivec *Hemianax ephippiger*, zgodnji trsničar *Brachytron pratense*. *Erjavecja* 9: 20-22.
- BEDJANIČ, M., 2001. Drobtinice in ocvirki: Črni kamenjak *Sympetrum danae* in pasasti kamenjak *Sympetrum pedemontanum* tudi na Dravskem polju. *Erjavecja* 11: 10-12.
- BEDJANIČ, M., 2002a. Drobtinice in ocvirki: Možna potrditev obstoja druge letne generacije pri velikem rdečeočku *Erythromma najas* in stasitem kamenjaku *Sympetrum depressiusculum* v Sloveniji?. *Erjavecja* 14: 17-19.

- BEDJANIČ, M., 2002b. O kačjih pastirjih Cerkniškega jezera (Odonata). V: A. Gaberščik (ured.), Jezero, ki izginja: Monografija o Cerkniškem jezeru, str. 138-147, Društvo ekologov Slovenije, Ljubljana.
- BEDJANIČ, M., 2004. Raziskave favne kačjih pastirjev (Odonata) in ravnokrilcev (Orthopteroidea) na »MRT Makole 2003«. V: S. Štajnbaher (ured.), Mladinski raziskovalni tabor Makole 2003, str. 77-98, ZTKS-Gibanje znanost mladini, Ljubljana.
- BEDJANIČ, M., A. PIRNAT & A. ŠALAMUN, 1999. Prispevek k poznavanju kačjih pastirjev širšega območja ob reki Dravi med Ptujem in Središčem ob Dravi, severovzhodna Slovenija (Insecta, Odonata). *Natura Sloveniae* 1: 45-69.
- FERLETIČ, U., 2003a. Kačji pastirji na mednarodnem raziskovalnem taboru »First Danube River Basin Ecological Youth Camp Mura 2003«. *Erjavecija* 16: 13-17.
- FERLETIČ, U., 2003b. Dragonfly (Odonata) group. V: M. Vogrin (ured.), 1st Danube River Basin Ecological Youth Camp Mura 2003, Slovenia, 1st August – 10th August 2003, Srednja Bistrica, str. 21-27, DPPVN – Society of bird research and nature protection, Rače.
- KOTARAC, M., 1997. *Atlas kačjih pastirjev (Odonata) Slovenije z Rdečim seznamom: projekt Slovenskega odonatološkega društva*. Center za kartografijo favne in flore, Miklavž na Dravskem polju. 205 pp.
- LABUS, N., 2000. *Kačji pastirji akumulacije Medvedce z biologijo kritično ogroženih vrst*. Raziskovalna naloga za 17. srečanje mladih raziskovalcev za napredek Maribora, II. gimnazija Maribor, Maribor. 30 str.
- ŠALAMUN, A., 2000. Drobtnice in ocvirki: stasiti kamenjak *Sympetrum depressiusculum*, rumeni kamenjak *Sympetrum flaveolum*. *Erjavecija* 9: 22-23.

(M. BEDJANIČ)

NOVA UREDBA O ZAVAROVANIH PROSTO ŽIVEČIH ŽIVALSKIH VRSTAH IN KAČJI PASTIRJI

Že vrsto let smo člani Slovenskega odonatološkega društva za svoje delo na terenu pri raziskavah in opazovanju kačjih pastirjev potrebovali dovoljenje Ministrstva za okolje, prostor in energijo (MOPE). K temu nas je zavezovala v letu 1993 sprejeta *Uredba o zavarovanju ogroženih živalskih vrst* (Ur. l. RS, 57/1993: 2851-2854), ki je dobro desetletje urejala varstvo kačjih pastirjev v Sloveniji in smo jo predstavili v peti številki biltena *Erjavecija*.

Pred vstopom Slovenije v Evropsko unijo je bilo treba poleg vseh »velikih« stvari izpolniti tudi nekatere »fornalnosti«. Med drugim je bilo treba uskladiti domačo zakonodajo z evropsko, kar je privedlo tudi do neizogibne spremembe stare *Uredbe*. Upoštevajoč zlasti *Direktivo o habitatih EU* in *Direktivo o pticah EU*, so odgovorni državni uradniki oblikovali besedilo in priloge nove slovenske *Uredbe o zavarovanih prosto živečih živalskih vrstah*.